

Sygn. akt VI U 721/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 września 2014 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Monika Miller-Młyńska
Protokolant:	st. sekr. sądowy Katarzyna Herman

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 24 września 2014 r. w S.

sprawy J. H. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.

z udziałem A. H. (1)

o ustalenie obowiązku ubezpieczenia społecznego

na skutek odwołania J. H. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.

z dnia 12 lutego 2014 roku nr (...)

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że ustala iż A. H. (1) nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu w okresie od 15 marca 2010 roku do 29 listopada 2010 roku jako osoba wykonująca pracę na podstawie umowy zlecenia u J. H. (1) .

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 12 lutego 2014 r., nr (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. stwierdził, że A. H. (1), jako osoba wykonująca pracę na podstawie umowy zlecenia u płatnika składek J. H. (1) (prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą Zakład Usługowo-Budowlany (...) w Ś.) podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym oraz wypadkowemu w okresie od 15 marca 2010 r. do 29 listopada 2010 r. W decyzji określono zarazem wysokość podstawy wymiaru składek na te ubezpieczenia w miesiącach od marca 2010 do grudnia 2010 roku. Jako podstawę do wydania takiej decyzji wskazano ustalenia postępowania kontrolnego przeprowadzonego u płatnika, z których wynika, że płatnik zawarł z A. H. (1) umowę o dzieło (na czas określony w decyzji), której przedmiotem było faktyczne świadczenie usług w ramach umowy zlecenia na rzecz płatnika polegających na wykonaniu montażu parapetów na budynku przy ul. (...) w Ś.. Organ rentowy podkreślił, że w zawartych przez strony umowach brak było indywidualnie oznaczonego rezultatu, a ponadto płatnik nie wykazał trwałego, twórczego i niepowtarzalnego charakteru pracy wykonawcy.

Odwołanie od powyższej decyzji złożył J. H. (1), zarzucając organowi rentowemu nieuzasadnione przyjęcie, że A. H. (1) powinien być objęty ubezpieczeniami społecznymi jako zleceniobiorca, podczas gdy strony zawarły umowy o dzieło. W

uzasadnieniu zwrócił uwagę, że przedmiotem łączącej strony umowy było zamontowanie parapetów w budynku, przy ul. (...) w Ś., a zatem osiągnięcie konkretnego indywidualnie oznaczonego rezultatu.. Mając powyższe na względzie wniósł o uchylenie zaskarżonej decyzji.

W odpowiedzi na odwołanie pełnomocnik organu rentowego wniósł o jego oddalenie w całości, z argumentacją jak w zaskarżonej decyzji. Zgłosił też wniosek o zasądzenie na rzecz organu rentowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

J. H. (1) prowadzi działalność gospodarczą, której przedmiotem jest świadczenie usług budowlanych. W jej ramach wykonuje wszelkie prace związane z wznoszeniem budynków, pracami remontowymi.

Niesporne, a nadto dowody:

- protokół przesłuchania J. H. - w aktach kontroli ZUS;
- zaświadczenie o wpisie do EDG - w aktach kontroli ZUS.

W dniu 3 marca 2010 r. J. H. zawarł umowę z (...) Spółdzielnią (...) w Ś., w ramach której przyjął do wykonania prace polegające na wykonaniu ocieplenia budynku przy ul. (...) w Ś.. Termin rozpoczęcia prac ustalono na dzień 16 marca 2010 r., zaś termin ich wykonania na dzień 30 września 2010 r.

Niesporne, a nadto dowód: umowa nr (...) z 3.03.2010 r. - w aktach kontroli ZUS.

J. H. (1) w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą zatrudnia i zatrudniał wcześniej pracowników - zarówno w ramach umów o pracę, jak i w ramach umów cywilnoprawnych. Niektóre osoby, z którymi wcześniej łączyły go umowy cywilnoprawne, w tym umowy o dzieło, zostały następnie przez niego zatrudnione na podstawie umów o pracę.

Dowód: zeznania J. H. złożone w toku kontroli ZUS – w aktach ZUS.

A. H. (1) był zatrudniony u J. H. (1) na podstawie umowy o pracę przez kilkanaście lat. Umowa o pracę łącząca strony została jednak rozwiązana, z uwagi na niewywiązywanie się przez A. H. z obowiązków, spowodowane nadużywaniem przez niego alkoholu.

W roku 2010 do J. H. (1) zgłosiła się siostra A. H. (1). Prosiła, aby J. H. (1) dał jej bratu jakąś pracę; wskazywała też, że brat przestał nadużywać alkoholu. J. H. (1) zgodził się dać A. H. (1) na próbę pracę do wykonania. Ustalił z nim, że jeśli samodzielnie i prawidłowo wykona pracę, która zostanie mu powierzona, rozważy ponowne zatrudnienie go na stałe. Umówili się na wynagrodzenie w określonej kwocie, które jednak miało być wypłacane częściowo, po wykonaniu poszczególnych etapów prac.

Dowody:

- zeznania A. H. (1) w wersji elektronicznej i transkrypcja – k. 40-41v akt sprawy;
- zeznania J. H. (1) w wersji elektronicznej i transkrypcja - k. 43-44v akt sprawy.

W dniu 15 marca 2010 r. J. H. (1)(jako (...)) oraz A. H. (1)zawarli pisemną umowę, zatytułowaną „umowa o dzieło” (nr (...)), zgodnie z którą A. H.miał „wykonać – za wynagrodzeniem – montaż parapetów na budynku przy ul. (...)w Ś.”. Termin wykonania dzieła ustalono na dzień 29 listopada 2010r., wskazując że tego dnia Zamawiający odbierze dzieło na podstawie protokołu przekazania spisanego w obecności przedstawicieli zamawiającego. Wysokość wynagrodzenia ustalono na kwotę 5000 zł brutto, płatną na podstawie wystawionego przez Wykonawcę rachunku. Zaznaczono, że zamawiający wyda wykonawcy niezbędne do wykonania dzieła materiały i narzędzia (pkt 2). Przewidziano, że wykonawca zwróci wszystkie narzędzia i niewykorzystane materiały zamawiającemu w momencie odebrania dzieła

przez zamawiającego (pkt 3). W umowie przewidziano (pkt 6), że w przypadku powstania zwłoki przy wykonaniu dzieła wykonawca zapłaci karę umowną w wysokości 0,5% wartości dzieła za każdy dzień zwłoki, a w przypadku jeżeli zwłoka przekroczy okres 14 dni Zamawiający będzie mógł odstąpić od umowy. W załączonych do umów oświadczeniach A. H. potwierdził, że został przeszkolony w zakresie przepisów BHP i p.poż, posługiwania się sprzętem ochrony osobistej, posługiwania się podręcznym sprzętem gaśniczym oraz że został poinformowany o ryzyku zawodowym związanym z pracą, do której został zatrudniony i zasadach ochrony przed zagrożeniami. Potwierdził też, że został zapoznany z obowiązującym u płatnika porządkiem i regulaminem pracy i zobowiązał się do ich przestrzegania.

Dowody:

- umowa z 15.03.2010 r. - w aktach kontroli ZUS;
- oświadczenie o odbyciu instruktażu BHP z 15.03.2010 r. - w aktach kontroli ZUS;
- oświadczenie o zapoznaniu z organizacją i porządkiem pracy z 15.03.2010 r. – w aktach kontroli ZUS.

Płatnik wypłacał zainteresowanemu co miesiąc część wynagrodzenia w formie zaliczki. Po zakończeniu prac zainteresowany wystawił jeden zbiorczy rachunek, określający wynagrodzenie za wykonaną pracę na kwotę 5000 zł brutto. Rachunek ten stanowił jednocześnie potwierdzenie wykonania prac objętych umową o dzieło z dnia 15 marca 2010 r.

Dowody:

- rachunek - w aktach kontroli ZUS;
- deklaracja PIT 11 – w aktach kontroli ZUS;
- zeznania zainteresowanego A. H. (1) w wersji elektronicznej i transkrypcja – k. 40-41v akt sprawy
- zeznania J. H. (1) w wersji elektronicznej i transkrypcja - k. 43-44v akt sprawy.

Zawarcie umowy o dzieło wynikało ze zgodnej woli stron. A. H. (1) wykonywał swoją pracę samodzielnie.

Dowody:

- zeznania A. H. (1) w wersji elektronicznej i transkrypcja – k. 40-41v akt sprawy;
- zeznania J. H. (1) w wersji elektronicznej i transkrypcja - k. 43-44v akt sprawy.

Zakres prac oraz wysokość należnego za wykonaną pracę wynagrodzenia strony uzgodniły przed przystąpieniem do pracy przez zainteresowanego. J. H. przed rozpoczęciem pracy przez zainteresowanego wskazał też ile parapetów zainteresowany ma zamontować i na którym budynku. Pracę zainteresowany wykonywał samodzielnie. W czasie obowiązywania umowy nie powierzano zainteresowanemu innych prac niż montaż parapetów na budynku przy ul. (...) w Ś..

Po zakończeniu pracy dokonano jej odbioru. Nie było uwag do prawidłowości wykonanych przez zainteresowanego prac.

Zainteresowany powierzone mu prace mógł wykonywać w godzinach otwarcia budowy (od 7:00 do 17:30).

Dowody:

- protokół przesłuchania J. H. w aktach kontroli ZUS;
- oświadczenie A. H. (1) z 12.11.2013 r. – k. 4 akt sprawy;

- zeznania A. H. (1) w wersji elektronicznej i transkrypcja – k. 40-41v akt sprawy;

- zeznania J. H. (1) w wersji elektronicznej i transkrypcja k. 43-44v akt sprawy.

Sąd zważył, co następuje:

Przedmiotem niniejszego postępowania była zasadność objęcia A. H. (1) ubezpieczeniami społecznymi z tytułu pracy świadczonej przez niego na rzecz płatnika J. H. (1) w okresie wymienionym w zaskarżonej decyzji.

Bezsporne w sprawie było to, że A. H. oraz J. H. zawarli umowę zatytułowaną „umowa o dzieło”, której przedmiotem było wykonanie montażu parapetów na budynku przy ul. (...) w Ś. oraz, że za wykonanie tej umowy A. H. otrzymał wynagrodzenie. Spór dotyczył zaś tego na jakich zasadach zainteresowany owe czynności wykonywał – czy w sposób odpowiadający wykonywaniu umowy o dzieło, czy też – jak twierdził organ rentowy - umowy zlecenia. Powyższe ustalenia miały istotne znaczenie dla określenia, czy zainteresowany powinien być objęty ubezpieczeniami społecznymi, z obowiązkiem odprowadzenia przez płatnika stosownych składek.

Stosownie do treści przepisu art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity w brzmieniu obowiązującym w spornym okresie wynikający z Dz. U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74 z późn. zm.), obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegały, z zastrzeżeniem art. 8 i 9, osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej były osobami wykonującymi pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, zwanymi dalej "zleceniobiorcami", oraz osobami z nimi współpracującymi, z zastrzeżeniem ust. 4. Natomiast zgodnie z art. 12 ust. 1 wskazanej wyżej ustawy, obowiązkowo ubezpieczeniu wypadkowemu podlegały osoby podlegające ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym.

Obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym nie podlega natomiast pracownik wykonujący pracę na podstawie umowy o dzieło.

Jakkolwiek w polskim prawie obowiązuje zasada swobody zawierania umów, to jednak w postępowaniu przed sądem dopuszczalne jest badanie rzeczywistego charakteru prawnej łączącej strony umowy. W szczególności sąd ma obowiązek badać, czy dane postanowienia zawarte w umowie, czy też okoliczności związane z jej wykonywaniem nie wskazują, że strony zawierając danego rodzaju umowę nie wykroczyły poza granice swobody kontraktowej wyznaczone zgodnie z art. 353¹ k.c. m.in. przez kryteria właściwości – natury stosunku prawnego wynikającego z zawartej umowy.

Mając na uwadze powyższe, w niniejszej sprawie zadaniem sądu było dokonanie oceny rzeczywistego charakteru czynności wykonywanych przez A. H. (1) na rzecz J. H. (1) i ustalenie, czy wykonywał on określone „dzieło”, czy też tylko świadczył na rzecz płatnika usługi, o charakterze zbliżonym do zlecenia.

Stosownie do treści przepisu art. 627 Kodeksu cywilnego, przez umowę o dzieło przyjmujący zamówienie zobowiązuje się do wykonania oznaczonego dzieła, a zamawiający do zapłaty wynagrodzenia. Elementami przedmiotowo istotnymi umowy o dzieło są więc określenie dzieła, do którego wykonania zobowiązany jest przyjmujący zamówienie, a także, z uwzględnieniem regulacji art. 628 w zw. z art. 627 k.c., wynagrodzenia, do którego zapłaty zobowiązany jest zamawiający.

Przedmiotem umowy jest zatem zobowiązanie do wykonania określonego dzieła, które może mieć charakter materialny, jak i niematerialny, zaś sama umowa jest umową rezultatu. W wypadku tej umowy niezbędne jest, aby starania przyjmującego zamówienie doprowadziły w przyszłości do konkretnego, indywidualnie oznaczonego rezultatu jako koniecznego do osiągnięcia. Cechą konstytutywną dzieła jest samoistność rezultatu, która wyraża się przez jego niezależność zarówno od dalszego działania twórcy, jak i jego osoby. Jednocześnie, w wypadku umowy o dzieło bez znaczenia pozostaje rodzaj i intensywność świadczonej w tym celu pracy i staranności, przy czym wykonanie dzieła zwykle wymaga określonych kwalifikacji, umiejętności i środków. Dzieło stanowi zawsze zjawisko przyszłe, jest czymś, co w chwili zawarcia umowy nie istnieje, lecz ma dopiero powstać w jakiejś określonej przyszłości. Rezultat, o

jaki umawiają się strony, musi być też z góry określony. Określenie to może nastąpić przy użyciu różnych metod, jak np. z zastosowaniem obiektywnych jednostek metrycznych, przez zestawienie z istniejącym wzorem, z wykorzystaniem planów, rysunków, przez opis.

Od umowy o dzieło odróżnić należy umowę o świadczenie usług (art. 750 k.c.), do której stosuje się przepisy dotyczące zlecenia. Umowa o świadczenie usług jest umową starannego działania, zatem jej celem jest wykonywanie określonych czynności, które nie muszą zmierzać do osiągnięcia rezultatu. Spełnieniem świadczenia jest samo działanie w kierunku osiągnięcia danego rezultatu.

W ocenie sądu, w niniejszej sprawie na podstawie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego (ustalonego przede wszystkim na podstawie zeznań zainteresowanego i płatnika oraz na podstawie dowodów z dokumentów, przy całkowitej bierności organu rentowego reprezentowanego przez profesjonalnego pełnomocnika) należało uznać, że A. H. (1) i J. H. (1) w okresie objętym zaskarżoną decyzją związani byli umową o dzieło, a nie, jak utrzymywał organ rentowy, umową zlecenia. Przemawia bowiem za tym oczekiwany i umówiony przez nie rezultat, który zresztą został stosunkowo wyraźnie sprecyzowany i indywidualizowany w pisemnej umowie, której treść – jak wynika z zebranego materiału dowodowego – odpowiadała faktycznemu zobowiązaniu stron. Dodatkowo, w analizowanej sprawie nie można było pominąć regulacji przepisu art. 65 § 2 k.c., w myśl której w umowach należy raczej badać, jaki był zgodny zamiar stron i cel umowy, aniżeli opierać się na jej dosłownym brzmieniu.

Jak bowiem trafnie zwrócił uwagę Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 18 września 2013r. (sygn. akt II UK 39/13), objęcie ubezpieczeniem na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy systemowej przez stwierdzenie, że umowy nazwane „umowami o dzieło” miały w istocie charakter umów zlecenia, wymaga ustalenia, że obowiązki wynikające z zawartej umowy nie miały cech określonych w art. 627 k.c. Nie można pomijać, że określona przez strony kwalifikacja musi uwzględniać zgodny zamiar stron i cel umowy (art. 65 § 2 k.c.) a to, czy ich czynność prawna nie jest sprzeczna z istotą objętego umową stosunku zobowiązaniowego, zależy od ustaleń.

I tak, w pierwszej kolejności trzeba podkreślić, że przedmiot umowy o dzieło może być określony w różny sposób i różny może być stopień dokładności tego określenia, pod warunkiem że nie budzi on wątpliwości, o jakie dzieło chodzi. Zgodnie ze stanowiskiem wyrażonym przez Sąd Najwyższy w wyroku z 5 marca 2004 r. (I CK 329/03, niepubl.), który to pogląd Sąd orzekający w niniejszej sprawie w pełni podziela, zasadniczy w tej materii przepis art. 627 k.c. wskazuje tylko na potrzebę "oznaczenia dzieła" i dopuszcza określenie świadczenia ogólnie w sposób nadający się do przyszłego dookreślenia na podstawie wskazanych w umowie podstaw lub bezpośrednio przez zwyczaj bądź zasady uczciwego obrotu (art. 56 k.c.). Przy dziełach skomplikowanych, poza określeniem wszystkich istotnych cech dzieła niezbędna jest dalsza indywidualizacja jego przedmiotu w postaci rozwiniętego opisu rezultatu pod względem technicznym, funkcjonalnym bądź estetycznym.

Odnosząc to do niniejszej sprawy, trzeba wskazać, że w umowie wyraźnie wskazywano, czego ma dotyczyć dana praca. W ocenie sądu określenie przez strony przedmiotu umowy jako „wykonanie montażu parapetów w budynku przy ul. (...) w Ś.” nie budzi wątpliwości co do tego o jakie dzieło chodziło w umowie i uzyskania jakiego efektu oczekiwał od wykonawcy zamawiający. Przyszły rezultat stanowiący przedmiot umów o dzieło został wszak przez strony z góry przewidziany i określony poprzez wskazanie zakresu prac (montaż parapetów) oraz konkretnego miejsca ich wykonania (budynek przy ul. (...) w Ś.). Z wyjaśnień płatnika i zainteresowanego (co do których wiarygodności sąd nie miał zastrzeżeń, a nie naprowadzono także żadnych dowodów przeciwnych), wynikało przy tym jednoznacznie, że zakres prac oraz wysokość należnego za wykonaną pracę wynagrodzenia strony uzgodniły przed przystąpieniem do pracy przez zainteresowanego. Jak wyjaśniono, J. H. przed rozpoczęciem pracy przez zainteresowanego, wskazał ile parapetów ma on zamontować i na którym budynku.

W tym miejscu należy także wyraźnie podkreślić, że sąd rozpoznający niniejszą sprawę w pełni podziela pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy między innymi w wyroku z dnia 8 października 2013r. (sygn. akt III UK 126/12), iż przedmiotem umowy o dzieło nie musi być żaden unikatowy wytwór, do wykonania którego niezbędne są jakieś szczególne umiejętności artystyczne. Jak bowiem wielokrotnie wskazywano w orzecznictwie, dziełem może być

bowiem np. stół wykonany na zamówienie, wyremontowany lokal czy wyczyszczona odzież. Stąd też zawarty w zaskarżonej decyzji argument, iż zawarta przez strony umowa nie jest umową o dzieło, gdyż płatnik nie wykazał trwałego, twórczego i niepowtarzalnego charakteru pracy wykonawcy, należało uznać za chybiony.

Kolejną cechą konstytutywną dzieła jest samoistność rezultatu, która wyraża się przez niezależność powstałego rezultatu od dalszego działania twórcy oraz od osoby twórcy. Z chwilą ukończenia dzieła staje się ono niezależną od twórcy, autonomiczną wartością w obrocie (zob. W. Czachórski, *Zobowiązania*, 2007, s. 463; A. Brzozowski, *Odpowiedzialność przyjmującego zamówienie za wady dzieła*, Warszawa 1986, s. 15). Ponadto, dzieło powinno być oznaczone jako wykonane na zamówienie, a zatem odpowiadające osobistym potrzebom, upodobaniom czy wymaganiom zamawiającego. Przedmiotem umowy o dzieło mogą być przy tym zarówno rezultaty materialne, jak i niematerialne (zob. S. Buczkowski (w:) *System prawa cywilnego*, t. III, cz. 2, s. 418; K. Zagrobelny (w:) E. Gniewek, *Komentarz*, 2006, s. 1039; K. Kołakowski (w:) G. Bieniek, *Komentarz*, t. II, 2006, s. 170; A. Zimny, *Umowa o dzieło*, Łódź 1996, s. 9, 15). „Dzieło”, które było przedmiotem spornej w niniejszej sprawie umowy, w ocenie sądu odpowiadało wyżej wymienionym kryteriom.

Wpływu na powyższe ustalenie nie mogła mieć przy tym okoliczność, że przedmiot łączącej strony umowy miał powstać w drodze montażu, co w ocenie organu rentowego sugerowało, że sporny kontrakt był umową zlecenia lub umową o świadczenie usług. W tym miejscu jeszcze raz należy bowiem przypomnieć, że ustawodawca nie wymaga, aby każde dzieło było tworem jedynym i niepowtarzalnym, chronionym prawem autorskim i wymagającym od jego autora posiadania specjalnych umiejętności. Wykonanie oznaczonego dzieła jest zwykle określonym procesem pracy (lub niekiedy – twórczości), o możliwym do wskazania momencie początkowym i końcowym, którego celem jest doprowadzenie do efektu (rezultatu) przyjętego przez strony w momencie zawierania umowy. Dzieło jest przy tym w każdym wypadku wytworem przyszłym, który w momencie zawarcia umowy nie istnieje, natomiast ma powstać w przyszłości ściśle określonej. Jedynie wyjątkowo zaś (na co wskazuje odniesienie do takiej sytuacji szczególnej regulacji art. 645 § 1 k.c.), wymaga się, by dzieło wykonywane było przez osobę obdarzoną jakimiś szczególnymi, osobistymi przysługami. W niniejszej sprawie, jak wynika z poczynionych w niej ustaleń stanu faktycznego rezultatem umowy miało być zamontowanie parapetów. W momencie zawierania umowy tak określony rezultat - zamontowany parapet - nie istniał. Płatnik w momencie zawierania umowy jednoznacznie wyraźnie przy tym wskazał ramy czasowe wykonania dzieła, określając że montaż miał zostać dokonany w okresie od 15 marca 2010 r. do 29 listopada 2010 r. Tak określony termin wykonania dzieła w ocenie sądu odpowiadał zakresowi i czasochłonności powierzonych prac.

Kolejną cechą, jakiej stosownie do wyrażanych w orzecznictwie poglądów (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie, sygn. akt III AUa 1700/05, OSA 2008, z. 3, poz. 5), oczekuje się od przedmiotu umowy o dzieło i która odróżnia je od przedmiotu umów zlecenia, czy umów o świadczenie usług, jest możliwość poddania umówionego rezultatu („dzieła”) sprawdzianowi na istnienie wad fizycznych, jako ważne kryterium pozwalające odróżniać tę umowę od zlecenia starannego dokonania czynności faktycznych (usług). W ocenie sądu w niniejszej sprawie bez wątpienia istniała zaś możliwość poddania wykonywanych przez zainteresowanego prac sprawdzianowi na istnienie wad fizycznych. Oczywiście, należy pamiętać, że – na zasadach wynikających z kodeksu cywilnego (art. 471 k.c.) – także wykonujący usługę odpowiada za należyte wykonanie zobowiązania. Sam fakt więc, że dana osoba (zamawiający, zlecający) przeprowadza kontrolę jakości wykonania usługi (w przypadku umowy o świadczenie usług - bada zachowanie przez usługodawcę należytej staranności) nie stanowi o tym, że czynność taka stanowi sprawdzian umówionego rezultatu na istnienie wad fizycznych i przemawia za zakwalifikowaniem umowy jako umowy o dzieło. W niniejszej sprawie omawiana cecha występowała jednak łącznie z szeregiem innych, typowych dla umowy o dzieło, nie zaś umowy o świadczenie usług, co przesądziło o ostatecznej kwalifikacji prawnej umowy.

Bez znaczenia dla rozstrzygnięcia pozostawała także okoliczność, że w tym samym czasie na danej budowie pracowało kilka osób, i osoby te m.in. wykonywały prace przygotowawcze do montażu (wykonywały podkucie, podlewki). Ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynika bowiem, że zainteresowany miał przydzielone konkretne prace do wykonania i samodzielnie zajmował się ostatecznym montażem parapetów.

Nie uszło także uwadze sądu, że osoby wykonujące u płatnika prace budowlane, niezależnie od tego, czy były to osoby zatrudnione na podstawie umów o pracę czy umów cywilnoprawnych, swoje prace wykonywały w ustalonych godzinach. Okoliczność ta nie mogła jednak wpłynąć na kwalifikację łączącej strony umowy jako umowy o świadczenie usług. W niniejszej sprawie należało mieć bowiem na uwadze specyfikę wykonywanych przez firmę płatnika prac. Wykonywanie przez zatrudnione przez płatnika osoby (czy to pracowników, czy wykonawców) pracy w ściśle oznaczonych godzinach było bowiem związane z tym, że prace wykonywane były na budowie, a co za tym idzie – J. H. (1), jako osoba prowadząca budowę był odpowiedzialny za bezpieczeństwo zarówno pracujących tam osób, jak i bezpieczeństwo osób przebywających w sąsiedztwie budowy. Miał więc pełne prawo określić dogodnie dla siebie ramy czasowe wykonywania prac na jej terenie, tak aby był w stanie skontrolować, czy przebiegają one w sposób zgodny z powszechnie obowiązującymi w tej mierze zasadami.

Bez znaczenia dla rozstrzygnięcia pozostawała także okoliczność, że wynagrodzenie było wypłacane zainteresowanemu częściowo, co miesiąc oraz że wysokość takiej zaliczki płatnik orientacyjnie wyliczał biorąc pod uwagę szacunkową ilość przepracowanych godzin w danym miesiącu. Obliczanie wynagrodzenia poprzez odwołanie się do stawki godzinowej nie oznacza bowiem, iż umowa nie jest umową o dzieło (por. wyrok SN z 15 grudnia 2000 r., I PKN 133/00, OSNP 2002, nr 14, poz. 326). Jeżeli strony umowy o dzieło nie umówiły się inaczej, wynagrodzenie jest należne w momencie oddania (wydania) dzieła, albo - w wypadku gdy dzieło ma być oddane (wydane) częściami i wynagrodzenie zostało obliczone osobno za każdą jego część - z chwilą spełnienia każdego ze świadczeń częściowych (art. 641 § 1 i 2 k.c.; zob. A. Brzozowski (w:) K. Pietrzykowski, Komentarz, t. II, 2005, s. 355). W literaturze pojęciu "umówione wynagrodzenie" przypisuje się szerokie znaczenie, obejmując nim także przypadki konkretyzacji wynagrodzenia za dzieło po jego zakończeniu (zob. m.in. W. Siuda, Istota..., s. 30 i n.; A. Brzozowski, Odpowiedzialność..., s. 40 i n.).

Na zakończenie wreszcie należy wrócić do przywołanego na wstępie przepisu art. 65 § 2 k.c., który zasadniczo miał w tej sprawie znaczenie pierwszorzędne. W niniejszej sprawie przedmiotem oceny była bowiem umowa dwóch stron – J. H. i A. H., i to ich wola i intencje przyświecające zawieraniu umowy oraz – następnie – jej wykonywaniu powinny być w tej sytuacji decydujące dla rozstrzygnięcia. Żaden przepis prawa nie daje bowiem organowi rentowemu prawa do samodzielnego ustalania rodzaju umowy, jaka jego zdaniem byłaby w danych okolicznościach „najwłaściwsza”. Może czynić to jedynie wówczas, gdy dana umowa nie wykazuje cech jakie powinna posiadać w świetle dotyczących odnoszących się do niej zasad, ujętych w przepisach prawa, lub też posiada je w stopniu niewielkim, a przeważają cechy charakterystyczne dla umowy innego rodzaju. W niniejszej sprawie taka sytuacja jednak nie zaistniała.

Jak bowiem wynika z zeznań płatnika, obie strony z góry umówiły się na wykonanie określonej pracy („dzieła”), ustalając potrzebny na to czas oraz należne wynagrodzenie. Z materiału dowodowego wynika przy tym, że zainteresowany świadomie i dobrowolnie zawarł umowę o dzieło, z którą nie wiązał się obowiązek objęcia go ubezpieczeniem społecznym (ani obowiązkowym ani dobrowolnym). Z powyższego wynika, że zainteresowany godząc się na zawarcie umowy o dzieło, był zorientowany, że nie korzysta z ubezpieczeń społecznych. Forma zatrudnienia cywilnoprawnego była więc zgodna z wolą obu stron.

Ustalając stan faktyczny sprawy sąd oparł się przede wszystkim na dokumentach zgromadzonych w aktach kontroli ZUS. Ich autentyczność nie była w niniejszej sprawie kwestionowana i nie budziła wątpliwości sądu, stąd też uznano je wiarygodny materiał dowodowy. Prymat wiarygodności przyznał sąd także zeznaniom płatnika oraz zainteresowanego, które były spójne, konsekwentne i zbieżne ze zgromadzoną w sprawie dokumentacją. Sąd miał przy tym na uwadze, że płatnik jako osoba zainteresowana korzystnym dla siebie rozstrzygnięciem mógł wprawdzie próbować zatajać okoliczności mogące wpłynąć niekorzystnie na ustalenia odnośnie mechanizmu wykonywania łączącego strony stosunku zobowiązaniowego, jednakże uznał że tego rodzaju zachowanie w niniejszej sprawie nie miało miejsca. J. H. w swoich zeznaniach nie pomijał bowiem żadnych okoliczności, zdając pełną relację z przebiegu zdarzeń w związku z wykonywaniem przez zainteresowanego umowy, w tym wskazywał na okoliczności, które hipotetycznie mogły ewentualnie wpłynąć na niekorzystne dla niego rozstrzygnięcie – np. potwierdził, że

wynagrodzenie było wypłacane zaliczkowo, a jego wysokość w poszczególnych okresach była ustalana szacunkowo w oparciu o stawkę godzinową.

W toku postępowania sądowego nie został przeprowadzony dowód z zeznań wnioskowanego przez pełnomocnika organu rentowego świadka J. J. (1). Sąd uznał natomiast – czemu nie sprzeciwił się odwołujący J. H. (1) – za w pełni wiarygodne zeznania J. J. złożone w toku postępowania administracyjnego prowadzonego przez organ rentowy. Zeznania te okazały się jednak całkowicie nieprzydatne dla poczynienia ustaleń istotnych w niniejszym postępowaniu. J. J. zeznał bowiem o okolicznościach swojego zatrudnienia u J. H. (1) i zasadach swojej pracy na jego rzecz. Z treści jego zeznań, złożonych przed organem rentowym, nie wynika jednak, aby miał on jakąkolwiek wiedzę na temat zasad wykonywania pracy przez A. H.. Z faktu jednak, że z J. J. zawarto umowę o dzieło, która w istocie nie miała cech takiej umowy (czego odwołujący się nie zakwestionował), nie można w żadnej mierze wyprowadzić ogólnego wniosku, że wszystkie umowy o dzieło zawierane przez J. H. (1) z pracownikami były wadliwe. Stąd też zeznania J. J. złożone przed ZUS zostały przez sąd zaliczone w poczet pełnoprawnego materiału dowodowego, co nie sprzeciwiało się uznaniu ich za niemające znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy.

W powyższej sytuacji, wbrew twierdzeniom organu rentowego brak było powodów by sporną umowę uznać za umowę o świadczenie usług, z którą wiąże się obowiązek opłacania składek na ubezpieczenia społeczne. Tym bardziej brak było podstaw, by umowę tę uznać – jak literalnie wskazano w treści decyzji – za umowę zlecenia. Umowy tego rodzaju dotyczą bowiem czynności prawnych.

Mając powyższe na względzie, sąd stosownie do regulacji art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję, stwierdzając że zainteresowany nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym oraz wypadkowemu w okresach wskazanych w decyzji, jako osoba wykonująca w tym czasie pracę na podstawie umowy o dzieło, o czym orzeczono w sentencji wyroku.